

СТАНОВИЩЕ

от проф. Константин Тотев Тотев, д.изк.,
Национален археологически институт с музей – БАН, филиал Велико Търново

по конкурс за заемане на академична длъжност „доцент” по научна специалност „Земен магнетизъм и гравиметрия”, провеждан в департамент „Геофизика” при Национален институт по геофизика, геодезия и география -БАН

Познавам добре гл. ас. д-р Мария Аврамова, запознат съм с нейните занимания, тъй като още навремето бях един от първите археолози, предоставил материали за археомагнитни изследвания, събрани на територията на обекта „Църквата “Свети 40 мъченици” и манастира Великата лавра” във Велико Търново през 2000 и 2004 г. и смятам, че мога да изразя становище по конкурса за присъждане на научната длъжност „доцент“, в който колегата Аврамова се явява единствен кандидат. Основание за това са и приложените документи и публикации, които дават много добра представа за нейните научни постижения.

Мария Аврамова е родена през 1976 г., магистър е по Геофизика на СУ „Св. Климент Охридски”- 2000 г. Защитава докторска дисертация през 2009 г. по научната специалност „Земен магнетизъм и гравиметрия” в Национален институт по геофизика, геодезия и география – БАН, а от 2011 г. до сега е служител на същия институт на длъжност „гл. асистент”. Тя има успешни участия в няколко изследователски проекта, с което доказва не само своите чисто академични, но и организаторски качества.

Д-р Мария Аврамова е автор на значителна научна продукция, на която ще се опитам накратко да се спра. Тя обхваща повече от 27 заглавия. Близо 20 от тях са публикувани след докторската дисертация. Преобладават публикациите на чужд език, в чуждестранни издания, което показва търсенето на международен отзвук и професионална колаборация в публикуваните проблеми и изследвания. Доброто самочувствие на изследовател, чиито научни резултати трябва да бъдат споделени в международното научно общество, ясно се проявява при участието на Аврамова в редица международни срещи, конференции и конгреси.

Научните изследвания на гл. ас. д-р Мария Аврамова са фокусирани в областта на археомагнетизма – изучаването на магнитните свойства на археологически материали от горяла глина и приложението им в археологическите изследвания и в изучаването на произхода и вариациите на магнитното поле на Земята в миналото. Спецификата на изследванията в този дял на науката прави невъзможно тяхното детайлно представяне в моето становище, което ми се струва, че не е и необходимо. Затова ще се опитам да открия продукцията ѝ, като естествено ще поставя акцент върху темите, при които имам повече основания и капацитет да взема отношение.

Научните приноси на гл. ас. д-р Мария Аврамова са групирани в три основни области, като първата – „Допълване и обновяване на българската археомагнитна база данни”, е най-съществена. С участието или водещата роля на М. Аврамова, през периода 2000 – 2016 г. за археомагнитни изследвания са събрани 1584 независимо ориентирани образци от 145 археологически структури, произхождащи от 48 различни археологически обекта. Публикувани са резултати за елементите на древното геомагнитно поле за 22 нови археологически обекта от България, които попълват значителни празнини в археомагнитната база данни за раннобронзовата епоха, желязната епоха и средновековието.

Новополучените археомагнитни определения са добавени към българската археомагнитна база данни като 35 нови реперни точки, а новите български реперни

криви са включени в последната версия на един от основните софтуерни продукти за датиране (ChronoModel 1.5.0.) Направена е основна ревизия на част от старите резултати по отношение най-вече на подадените археологически датировки.

Обобщени са наличните археомагнитни данни за най-детайлно изследваните многослойни археологически обекти от неолита, енеолита и бронзовата епоха. Показано е как тези данни и стратиграфските ограничения могат да бъдат използвани за проверка на подредбата на археомагнитните определения по времевата скала, което е особено важно за праисторическите обекти, тъй като тяхната хронология много често е недостатъчно добре изяснена. Новополучените археомагнитни определения (общо 43) са включени в последната версия на световната база данни, което е от изключително значение за работата на археолозите.

Не по-малко значим е приносът на кандидата в разработката на методологическите изследвания, целящи подобряване качеството на получаваните археомагнитни определения. Разработват се различни методики, с цел получаването на възможно най-качествени археомагнитни определения и се търсят универсални критерии за приемливост на археомагнитните резултати. В този смисъл приносите на Мария Аврамова са подчинени на продължителните и сложни изследвания, свързани с археоинтензитета.

Третата посока на изследванията на кандидата са свързани с успешното прилагане на археомагнитния метод за целите на археологията. Достатъчно е да споменем, че наличието на детайлни локални реперни криви покриват почти непрекъснат период от 8000 години, което дава възможност за датирането на новоразкрити археологически структури от всички епохи. Освен за датиране, този метод позволява да се правят относителни препратки на пространствено отдалечени археологически обекти.

Може би най-голям интерес за мен, както и за останалите колеги от археологическата колегия представляват възможностите, които предоставя археомагнитното датиране, както и факта, че в определени случаи могат да се разграничат археомагнитно археологически структури, функционирали в много близки периоди от време, каквито са многослойни селища от територията на България. (*Гълъбник; Самоводене; Копривец; Овчарово; Русе; Дуранкулак; Голямо Делчево; Юнаците; Дядово; Дъбене-Саровка; Ябълково; Тракийско селище Халка Бунар; археологически обекти Кривина; Плиска, Златна Ливада.*)

От изключителна важност е значимостта на археомагнетизма за доуточняване и изясняване стратиграфията на многослойни археологически обекти. Археомагнитното изследване на структури от различни жилищни хоризонти е особено резултатно при обекти с хоризонтална стратиграфия или такива, при които разграничаването на хоризонтите е трудно осъществимо, поради наличие на по-късни намеси. Примери за успешно прилагане на археомагнитния метод в такава ситуация са многослойните селища на различни места в България. (*Гълъбник; Самоводене; Копривец; Овчарово; Русе; Дуранкулак; Голямо Делчево; Юнаците; Дядово; Дъбене-Саровка; Ябълково.*)

Цитиранията на колегата М. Аврамова са показател за конвертируемостта на нейните изследвания, още повече че е цитирана преди всичко от чуждестранни автори.

Във връзка с всичко това и най-вече въз основа на професионалните и изследователски качества на гл. асистент д-р Мария Андреева Аврамова, аз давам положителното си становище за нейната кандидатура. Съобразно обективните нормативи, предявени към кандидатите за заемане на академичната длъжност „доцент“, според обявената в конкурса специалност считам, че гл. асистент д-р

Мария Андреева Аврамова отговаря на необходимите изисквания и напълно убеден, предлагам на почитаемото жури да я избере за доцент. Смятам, че процедурата по провеждането на конкурса за доцент в Национален институт по геофизика, геодезия и география – БАН е организирана при спазване на всички изисквания на Закона и че приложените документи отговарят на тези изисквания. Позволявам си също така да призова и другите колеги-членове на журито да подкрепят избора за доцент на Мария Андреева Аврамова.

Велико Търново

28 януари 2017 г.

проф. Константин Тотев, д. изк.